

חוזר מס': 13/2016

ירושלים, כ"ח סיון, תשע"ו
4 יולי, 2016

אל: מנהלי בתי החולים הכלליים
מנהלי האגפים הרפואיים – קופות החולים
מנהלי מרפאות כירורגיות
מנהלות סיעוד - בתי חולים כללים ומרפאות כירורגיות פרטיות

הנדון: ספירת חומרי ספיגה, פריטים חדים, פריטים נלווים ומכשירי ניתוח
סימוכין : חוזרנו מס': 20/1998 מיום: 15.3.98
חוזרנו מס': 36/2010 מיום: 15.11.2010

הננו להביא לידיעתכם חוזר מעודכן בנושא שבנדון המעודכן על פי המלצת המועצה הלאומית לכירורגיה הרדמה וטיפול נמרץ, המחליף ומבטל את חוזרינו שבסימוכין.

מטרה:

קביעת כללים למניעת השארת גופים זרים באזור ניתוח או בכל חלל גוף אליו נכנסים בבדיקה / טיפול לצורך שמירה על בטיחות המטופל בחדר ניתוח. הוראות חוזר זה אינן חלות על פעולות כירורגיה זעירה ולפעולות המבוצעות ע"י רופא ללא נוכחות אחות.

הגדרות:

"ספירה כירורגית" (להלן: ספירה): ספירת חומרי ספיגה, פריטים חדים, פריטים נלווים ומכשירים, לפני, במהלך ובסוף הניתוח ובכלל זה בדיקת המכשור הרפואי.

"טופס ספירה ייעודי": טופס הנושא את פרטיו האשיים של המנותח עליו ירשמו כל חומרי הספיגה, פריטים חדים, מכשירים ופריטים נלווים המוכנסים והמוצאים משדה הניתוח.

"רשימת תכולת ערכה": טופס הנמצא בערכות הניתוח ובו רשומה תכולת הערכה.

"פריטים נלווים": כל פריט המשמש בניתוח שאינו כלול בערכה. לדוגמה: גומיות, ברגים, שרוכים, סקוצ'ים, מחטי תפירה, להבים וכדומה.

"חתימה": שם מלא, חתימה וחותמת.

"אתר ניתוח" – האיבר או האזור המנותח.

"שדה ניתוח" – הינו אתר הניתוח והשטח הסטרילי סביבו.

1. אחריות וסמכות:

- 1.1 באחריות המנתח האחראי, לנקוט בכל האמצעים למניעת השארת גוף זר באזור הניתוח, לרבות ווידוא הליכי ספירה כירורגית תקינה ולרבות סקירת החלל.
- 1.2 בניתוחים בהם משתתפות שתי אחיות, באחריות שתי האחיות המשתתפות בניתוח (אחות מסתובבת ואחות רחוצה), לבצע את הספירה על פי הכללים שיפורטו להלן.
- 1.3 כאשר נוכחת אחות אחת בלבד בניתוח, תבוצע הספירה באחריות הרופא והאחות.
- 1.4 במקרים בהם מתחלפים צוותים במהלך אותו הניתוח, תבוצע ספירה על ידי הצוות המסיים את השתתפותו בניתוח, בנוכחות הצוות החדש.

2. הוראות כלליות:

- 2.1 ספירה תבצע בכל סוגי הניתוחים לרבות ניתוחים אנדוסקופים ובפעולות פולשניות המבוצעות בחדר ניתוח או בחדר פעולות פולשניות (לדוגמא חתך חיץ בלידה).
- 2.2 ספירה כירורגית תבוצע במהלך הניתוח במספר שלבים:
 - 2.2.1 ספירה לפני תחילת הניתוח.
 - 2.2.2 ספירה במהלך ניתוח – ספירת פריטים המתווספים במהלך ניתוח.
 - 2.2.3 ספירה לפני סגירת כל חלל או איבר וטרם סיום הניתוח.
 - 2.2.4 ספירה סופית - בסיום הניתוח.
- 2.3 ספירה תבוצע בקול.
- 2.4 בזמן הספירה יש להימנע ככל האפשר מהפרעות והסחות דעת.
- 2.5 יבוצע רישום מידי של ממצאי הספירה.
- 2.6 כל הרישומים יבוצעו ע"י האחיות המסתובבת, על גבי טופס ספירה, בחתימתה.
- 2.7 פריטים אשר יתוספו תוך כדי הניתוח שאינם נמצאים ברשימה הממוחשבת, ירשמו באופן ידני ויצורפו לרשימה ממוחשבת.
- 2.8 במקרים של טעות ברישום, יועבר קו על גבי הרישום השגוי, אין למחוק בטיפקס או בכל אמצעי אחר.
- 2.9 טופס ספירה יתויק ברשימת המטופל.

3. ספירה ראשונה:

- 3.1 לפני תחילת הניתוח, עם פריסת הערכות הסטריליות, תבוצע ספירה.
- 3.2 ספירת מכשור תבוצע בהתאם לרשימת תכולת הערכה. במקרה של אי התאמה, יצוין שם הפריט החסר / העודף, בטופס תכולת הערכה ובטופס הספירה.
- 3.3 ספירת חומרי הספיגה תעשה תוך הפרדת הפריטים בעת הספירה אחד מהשני.
- 3.4 כאשר תכולת חבילת חומרי הספיגה אינה תואמת את מספר הפריטים המצוין על גביה, יש להוציא את החבילה בשלמותה מחדר הניתוח.
- 3.5 האחיות המסתובבת תתעד את שמות מבצעי הספירה וממצאיה בטופס הספירה הייעודי ובחתימתה.

3.6. לאחר ביצוע הספירה, אין להוציא מחדר הניתוח פריט שנכלל בספירה, לרבות על ידי פינוי כביסה או פינוי אשפה וזאת עד לסיום הניתוח וביצוע הספירה הסופית.

4. ספירה במהלך הניתוח:

- 4.1. במהלך הניתוח ייספרו ויתועדו בטופס הספירה כל פריט נלווה ובכלל זה מכשור וחומרי ספיגה, המתווספים לשדה הניתוח.
- 4.2. פריט נלווה המוצא משרדה הניתוח ייספר וירשם בטופס הספירה כפריט שהוצא.

5. ספירה מסכמת:

- 5.1. הספירה המסכמת טרם סגירת כל חלל/איבר וטרם סיום הניתוח תתבצע בשיתוף אנשי הצוות הפעילים באותו שלב של הניתוח באותה העת, קרי המנתח הראשי ומנתחי המשנה, האחות הרחוצה והאחות המסתובבת.
- 5.2. הספירה תבוצע במלוא תשומת הלב.
- 5.3. המנתח יודיע על כוונתו לסגור את החלל/האיבר המנותח טרם תחילת תהליך הסגירה ויבצע סקירה של החלל.
- 5.4. האחות הרחוצה והאחות המסתובבת, תבצענה ספירה מסכמת.
- 5.5. פעולת סגירת החלל/איבר תושלם לאחר קבלת דיווח תקין של הספירה המסכמת.

6. ספירה סופית:

- 6.1. ספירה סופית תתחיל לאחר הוצאת כלל פריטי הספירה מאתר הניתוח.
- 6.2. הספירה תתבצע בשיתוף אנשי הצוות הפעילים באותה העת של הניתוח באותה עת, קרי, האחות הרחוצה, האחות המסתובבת, המנתח הראשי ומנתחי המשנה.
- 6.3. הספירה תבוצע במלוא תשומת הלב.
- 6.4. כל מגש, מכשיר, מכשיר מתפרק על כל חלקיו, חומר ספיגה, פריט חד וכל פריט נלווה שהמתווסף לשדה הניתוח יספרו.
- 6.5. ספירה תקינה תוכרז רק כאשר לא נותרו פריטי ספירה בשדה הניתוח.
- 6.6. סיכום הספירה יתועד בטופס הספירה.
- 6.7. האחות הרחוצה תכריז בקול כי הספירה תקינה.
- 6.8. האחות המסתובבת תתעד את שמות האחיות הסופרות וממצאי הספירה בטופס הספירה ובחתימתה.
- 6.9. האחות הרחוצה תאשר את הטופס עם תום הניתוח ובחתימתה.
- 6.9. המנתח האחראי יודא קיום ספירה סופית תקינה.

7. פעולות נדרשות במקרה של אי התאמה בספירה:

- 7.1. האחיות מבצעות הספירה יודיעו על אי התאמת הספירה למנתח האחראי.
- 7.2. במקרה של אי התאמה בספירה ייעצר הניתוח, על ידי המנתח האחראי, ויבוצע חיפוש אחר הפריט החסר.

- 7.3. האחיות מבצעות הספירה תבצעה ספירה נוספת.
- 7.4. המנתח יבצע סריקת חללים.
- 7.5. במידה שהפריט לא נמצא:
- 7.5.1. האחיות המסתובבת תקרא לאחות נוספת לסיוע בביצוע ספירה חוזרת ותודיע על כך לאחות אחראית המשמרת.
- 7.5.2. במידה והפריט עדיין לא נמצא, יבוצע בירור רדיולוגי.
- 7.5.3. יש לכתוב על גבי ההפניה לרדיולוגיה כי יש חשד להשארת גוף זר, תוך ציון האזור בו התבצע הניתוח ותיאור הפריט החסר.
- 7.5.4. הבריור הרדיולוגי יבוצע בחדר הניתוח ויכלול את שדה הניתוח ושטח נוסף בהיקפו, על פי שיקול דעתו של המנתח האחראי.
- 7.5.5. הפיענוח הרדיולוגי יבוצע ע"י רדיולוג ויתועד ברשומת המטופל.
- 7.5.6. במידה והפריט לא נמצא, יבוצע בירור נוסף, על פי שיקול דעתם של המנתח האחראי ורדיולוג בכיר.

8. החלטה על סגירת חלל למרות אי התאמה בספירה:

- 8.1. החלטה כאמור הינה של המנתח האחראי בלבד.
- 8.2. ההחלטה תתועד על ידו ברשומה הרפואית של המנותח עם סיום הניתוח ובחתימתו.
- 8.3. המנתח האחראי והאחיות הסופרות יחתמו על טופס הספירה.
- 8.4. במקרה זה, המנתח האחראי: יקיים מעקב רפואי מיוחד אחר המטופל; יעביר את המידע לצוות המטפל בהתאוששות ובמחלקת האשפוז.

9. במקרים בהם הוחלט במתכוון להשאיר חומרי ספיגה ו/או פריטים אחרים:

- 9.1. האחיות המסתובבת תציין בטופס הספירה את סוגי הפריטים שהושארו וכמותם.
- 9.2. המנתח האחראי והאחיות מבצעות הספירה יאשרו זאת בחתימתם ע"ג טופס הספירה.
- 9.3. המנתח האחראי יתעד בחתימתו ברשומת המטופל את פרטי הציוד שהושאר ומיקומו עם סיום הניתוח.
- 9.4. הליך להוצאת פריטים שהושארו במכוון:
- 9.4.1. הליך הספירה יבוצע על כל שלביו כמפורט לעיל בטופס ספירה חדש.
- 9.4.2. הוצאתם של הפריטים שהושארו בניתוח הראשון תתועד בטופס הספירה החדש.
- 9.4.3. השוואת פריטי הציוד שהושארו בניתוח הקודם תבוצע מול הרשומה הרפואית וטופס הספירה של הניתוח המקורי.

10. אי יכולת לבצע את הספירה:

- 10.1. במצבי חירום הקשורים למצבו של המנותח, בהם אין אפשרות לבצע את אחד או יותר משלבי הספירה כמפורט בחוזר, ירשום המנתח את הנסיבות בגינן פעולת הספירה לא התאפשרה, ויאשר זאת בחתימתו.
- 10.2. באחריות המנתח ליידע את המנהל הרפואי הממונה עליו.
- 10.3. האחות המסתובבת תדווח על כך לאחות האחראית בחדר הניתוח.
- 10.4. כאשר לא תבוצע ספירה סופית יבוצע בירור רדיולוגי. במקרים אחרים בהם לא בוצע שלב אחד או יותר בספירה יישקל ביצוע בירור רדיולוגי.

הערה: המנתח האחראי ימלא דו"ח אירוע חריג כמקובל בביה"ח בכל מקרה בו ארעה תקלה ברצף או בממצאי הספירה כמתבקש בחוזר זה.

הואילו להעביר תוכן חוזר זה לידיעת כל הנוגעים בדבר במוסדכם.

ב ב ר' כה,

ד"ר ורד עזקא
ראש מינהל הרפואה

העתק : שר הבריאות
המנהל הכללי
המשנה למנהל הכללי
הנהלה מורחבת
קרפ"ר - צ.ה.ל
קרפ"ר - שרות בתי הסוהר
קרפ"ר - משטרת ישראל
רכז הבריאות, אגף תקציבים - משרד הבריאות
יו"ר ההסתדרות הרפואית
יו"ר מועצה מדעית - ההסתדרות הרפואית
מנכ"ל החברה לניהול סיכונים ברפואה
בית הספרים הלאומי והאוניברסיטאי
ארכיון המדינה
מנכ"ל חברת ענבל

סימוכין : 94252315

כתובת אתר האינטרנט בו מפורסמים חוזרי מינהל הרפואה וחוזרי
מנכ"ל היא: www.health.gov.il